RECHTSPRAAK

Uitleg werkingssfeer bouwnijverheid dient per onderneming (en niet per groep) plaats te vinden. Zogenoemde 'witte vlekken' relevant bij uitleg werkingssfeer.

Feiten

X drijft een onderneming die is gespecialiseerd in brandbeveiliging en brandpreventie. X geeft adviezen over brandpreventie en verkoopt en onderhoudt zaken zoals brandblusapparatuur, noodverlichting en verbandtrommels. De onderneming bestaat sinds december 2001, eerst als vennootschap onder firma en met ingang van 1 mei 2014 als besloten vennootschap. Bij X zijn circa twintig medewerkers in dienst. A B.V. is een zustervennootschap van X. A, die eveneens op 1 mei 2014 is opgericht, is actief op het gebied van bouwkundige brandpreventie. A houdt zich bezig met het inspecteren van gebouwen op brandveiligheid, het adviseren over te nemen maatregelen in het kader van brandpreventie en de uitvoering van die maatregelen. Ter uitvoering van die werkzaamheden worden zowel werknemers van X ingeleend als externe arbeidskrachten, zoals uitzendkrachten en zzp'ers, ingezet. A heeft geen eigen personeel in dienst. De centrale vraag is of X binnen de werkingssfeer valt van de algemeen verbindend verklaarde cao's in de sector bouwnijverheid en het Verplichtstellingsbesluit bouwnijverheid.

Oordeel

De Hoge Raad oordeelt als volgt.

Activiteiten van A ten onrechte betrokken bij werkingssfeerbepaling X

Het verplichtstellingsbesluit is recht in de zin van artikel 79 RO en moet volgens vaste rechtspraak van de Hoge Raad worden uitgelegd aan de hand van de zogeheten cao-norm. Deze houdt in dat aan een bepaling van een cao een uitleg naar objectieve maatstaven moet worden gegeven, waarbij in beginsel de bewoordingen van die bepaling, gelezen in het licht van de gehele tekst van de cao, van doorslaggevende betekenis zijn, zodat het niet aankomt op de bedoelingen van de partijen die de cao tot stand hebben gebracht, voor zover deze niet uit de daarin opgenomen bepalingen kenbaar zijn, maar op de betekenis die naar objectieve maatstaven volgt uit de bewoordingen waarin de cao is gesteld. Bij deze uitleg kan onder meer acht worden geslagen op de elders in de cao gebruikte formuleringen en op de aannemelijkheid van de rechtsgevolgen waartoe de onderscheiden, op zichzelf mogelijke tekstinterpretaties zouden leiden. Ook de bewoordingen van de eventueel bij de cao behorende schriftelijke toelichting moeten bij de uitleg van de cao worden betrokken. Indien de bedoeling van de partijen bij de cao naar objectieve maatstaven volgt uit de cao-bepalingen

en de eventueel daarbij behorende schriftelijke toelichting, en dus voor de individuele werknemers en werkgevers die niet bij de totstandkoming van de overeenkomst betrokken zijn geweest, kenbaar is, kan ook daaraan bij de uitleg betekenis worden toegekend.

Uit de tekst van de werkingssfeerbepaling van het verplichtstellingsbesluit blijkt dat de activiteiten per onderneming moeten worden beoordeeld en niet voor de gehele groep, en dat binnen een groep meer dan één onderneming actief kan zijn op het gebied van het bouw- en infrabedrijf. Zo is in A, 2, sub b, onder 2 van de werkingssfeerbepaling bepaald dat ondernemingen op het gebied van het bouw- en infrabedrijf ook zijn uitzendondernemingen die arbeidskrachten ter beschikking stellen, “die onderdeel zijn van een concern dat bestaat uit (een) onderneming(en) als bedoeld in A, 2 sub a en b onder 4 en 5”. Hieruit volgt dat het gaat om de activiteiten van een onderneming en niet om de activiteiten van een groep van ondernemingen.

Het hof heeft vastgesteld dat X een onderneming drijft. Het hof heeft verder vastgesteld dat ter uitvoering van de werkzaamheden van A – onder meer – medewerkers van X werden ingehuurd. Ten slotte heeft het hof tot uitgangspunt genomen dat onder bouwactiviteiten van X mede moeten worden begrepen de aan A uitbestede werkzaamheden, die niet alleen worden verricht door werknemers van X maar ook door werknemers die door, in opdracht van, of via X zijn ingeleend. Hieruit volgt dat het hof de werkzaamheden van A heeft betrokken bij de beantwoording van de vraag of de onderneming van X (als enkelvoudige vennootschap) activiteiten verricht op het gebied van het bouw- en infrabedrijf. Het oordeel van het hof dat X in 2014 in overwegende mate bouwactiviteiten heeft verricht, berust op een onjuiste uitleg van de werkingssfeerbepaling uit het verplichtstellingsbesluit, of is in het licht van deze bepaling onbegrijpelijk. Het is immers niet duidelijk of het hof heeft geoordeeld dat de werkzaamheden van A ook tot de door X gedreven onderneming behoren, of anderszins.

In overwegende mate (loonsom) in andere deelgebieden, dient per deelgebeid en niet gecumuleerd worden beoordeeld

In A, 2, sub a, onder 8a van de werkingssfeerbepaling is bepaald dat onder ondernemingen op het gebied van het bouw- en infrabedrijf niet worden verstaan ondernemingen waarvan het bedrijf in overwegende mate is gericht op productie (respectievelijk dienstverlening) voor of aan derden op de in die bepaling aangeduide gebieden, en dat de overwegende productie wordt bepaald door een vergelijking van de in elke productie verloonde bedragen. Het onderdeel stelt de vraag aan de orde of bij de uitleg van het criterium ‘in overwegende mate’ de productie in de in A, 2, sub a, onder 8a aangeduide gebieden gezamenlijk moet worden genomen (en dus de per productie behaalde loonsommen bij elkaar moeten worden opgeteld), dan wel een vergelijking met de verloonde bedragen moet worden gemaakt voor elke productie afzonderlijk.

De bewoordingen van A, 2, sub a, onder 8a van de werkingssfeerbepaling zijn niet eenduidig. Aan die bewoordingen kan daarom geen doorslaggevend argument worden ontleend voor de uitleg van A, 2, sub a, onder 8a in de ene zin of in de andere zin. De bewoordingen van die

bepaling verzetten zich in elk geval niet tegen de uitleg die het hof aan de bepaling heeft gegeven en aan zijn beslissing ten grondslag heeft gelegd. Die uitleg komt erop neer dat de vergelijking met de verloonde bedragen moet worden gemaakt voor elke productie afzonderlijk.

De strekking van werkingssfeerbepalingen in bedrijfstakregelingen is om de ondernemingen aan te wijzen waarvan de belangrijkste activiteit bestaat in de daarin bedoelde werkzaamheden, en die daarom tot de bedrijfstak behoren. Met een verplichtstellingsbesluit tot deelneming in een pensioenfonds is onder meer beoogd te vermijden dat er categorieën van werknemers zijn voor wie werkgevers geen of slechts gedeeltelijke pensioentoezeggingen hebben gedaan (zogenoemde ‘witte vlekken’ of ‘grijze vlekken’). Deze omstandigheden kunnen een rol spelen bij de uitleg van werkingssfeerbepalingen.

Het merendeel van de onder 8a opgenomen activiteiten kent eigen bedrijfstakregelingen die alleen van toepassing zijn indien aan een hoofdzaakcriterium is voldaan (zie bijvoorbeeld de bedrijfstakregelingen Metaal en Techniek). Het bij elkaar optellen van de productie in die verschillende gebieden zou er in veel gevallen toe kunnen leiden dat de regelingen voor het bouw- en infrabedrijf niet van toepassing zijn omdat de bij elkaar opgetelde, gezamenlijke productie in de andere gebieden tot hogere verloonde bedragen leidt dan de productie op het gebied van het bouw- en infrabedrijf, terwijl de productie op die andere gebieden niet voldoet aan een hoofdzaakcriterium (of ander vereiste voor de omvang van de activiteiten) in de bedrijfstakregelingen op die andere gebieden. Het gevolg daarvan zou zijn dat werknemers onder geen enkele bedrijfstakregeling vallen. Die omstandigheid pleit tegen een uitleg waarbij de productie in de in A, 2, sub a, onder 8a aangeduide gebieden gezamenlijk moet worden genomen en dat dus de per productie behaalde loonsommen bij elkaar moeten worden opgeteld. De rechtsgevolgen van die uitleg zijn immers minder aannemelijk dan de rechtsgevolgen van een uitleg in andere zin.

In het geval dat in deze zaak aan de orde is, brengt het voorgaande mee dat het bepaalde in A, 2, sub a, onder 8a aldus moet worden uitgelegd dat de vergelijking met de verloonde bedragen gemaakt moet worden voor elke productie (respectievelijk dienstverlening) voor of aan derden afzonderlijk.

Instantie: Hoge Raad
Datum uitspraak: 13-11-2026
ECLI: ECLI:NL:HR:2026:1905
Zaaknummer: 25/01402
Rechters: M.J. Kroeze, C.E. du Perron, A.E.B. ter Heide, S.J. Schaafsma en K. Teuben
Advocaten: I.L.N. Timp en A.H.M. van den Steenhoven
Wetsartikelen: Bpf Bouw